

ΑΡΘΡΟ

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ

Γενικός διευθυντής του IOBE, καθηγητής ΟΠΑ

Δημογραφική πρόκληση και οικονομία

Υστερα από δεκαετίες αύξησης, ο πληθυσμός της Ελλάδας συρρικνώνεται από το 2011 και έκτοτε έχει μειωθεί κατά περίπου 450 χιλ.

Η μείωση της γονιμότητας ξεκίνησε από τη δεκαετία του '80, αλλά η σταδιακή ένταση της μείωσης μαζί με την επιδείνωση του μεταναστευτικού ισοζυγίου κατά την οικονομική κρίση μεγέθυναν το πρόβλημα. Η μείωση του πληθυσμού, συνολικά, μαζί με τη σημαντική αύξηση του προσδόκιμου ζωής οδηγούν και σε μεγάλη αύξηση της μέσης ηλικίας στον πληθυσμό.

Η μείωση και η γήρανση του πληθυσμού θα συνεχιστούν, με τις εξελίξεις στην Ελλάδα να προβλέπονται πιο ραγδαίες σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρώπης. Για τα επόμενα είκοσι χρόνια η πορεία του πληθυσμού είναι σε μεγάλο βαθμό προδιαγεγραμμένη, αλλά στη συνέχεια υπάρχει σημαντικό περιθώριο για ανταπόκριση σε πολιτικές που θα εφαρμοστούν. Την ίδια ώρα, χρειάζονται πολιτικές για την άμεση προσαρμογή στην αρνητική δυναμική.

Η βασική πρόκληση που εμφανίζεται είναι η μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που είναι οικονομικά ενεργός. Οι αναμενόμενες δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν σε μικρότερο εργατικό δυναμικό, με υψηλότερη ηλικία και χαμηλότερη παραγωγικότητα. Χρόνιες αδυναμίες, όπως το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης,

ειδικά στις γυναίκες όλων των ηλικιών και στους άνδρες στις ηλικίες κάτω των 29 και άνω των 60 ετών, δημιουργούν περιθώρια για μερική ανακαίτιση των αρνητικών συνεπειών αν εφαρμοστούν κατάλληλες πολιτικές.

Οι δημογραφικές εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας επηρεάζουν ήδη σημαντικά το εκπαιδευτικό σύστημα. Οι μαθητές της πρώτης τάξης του δημοτικού σχολείου μειώθηκαν κατά 16,5% την πενταετία 2014-2019. Συνολικά στις πρώτες δύο βαθμίδες εκπαίδευσης αναμένεται να μειωθούν κατά 32,1% (413 χιλ. λιγότεροι μαθητές) έως το 2100. Αυτή η αρνητική εξέλιξη, όμως, δημιουργεί ευκαιρίες για αναδιάρθρωση των εκπαιδευτικών δαπανών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου και της προσχολικής αγωγής.

Ταυτόχρονα, αυξάνεται η ανάγκη για υπηρεσίες υγείας και γενικά φροντίδας για ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού που θα είναι μεγάλης ηλικίας. Συνολικά, απαιτούνται μεγάλες προσαρμογές στο σύστημα υγείας. Παρεμβάσεις στη μεταναστευτική πολιτική για καλύτερη ενσωμάτωση, όπως και για την προσέλκυση νέων μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, είναι κρίσιμες και μπορεί επίσης να έχουν πολύ θετικό αντίκτυπο.

Συνολικά, απαιτείται η λήψη μέτρων πολιτικής για τον μετριασμό των δημογραφικών μεταβολών μακροπρόθεσμα και για την προσαρμογή βασικών τομέων μεσοπρόθεσμα. Τέτοιες πολιτικές προτείνονται σε πρόσφατη μελέτη του IOBE και είναι κρίσιμο να εφαρμοσθούν από σήμερα, αλλιώς το πρόβλημα θα τεθεί εκτός ελέγχου.

